

Nathan Chyträus

**Natalis Iesv Christi Salvatoris CI I XXCVI. Carmine, Contra Instantes rerum
perturbationes, Consolatorio celebratus à Nathane Chytræo. Cum Appendice
aliorum Carminum sacrorum**

[Rostochii: Möllemann], [1586]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1671168992>

Druck Freier Zugang

A-2
A-3
A-4
A-5
A-6
A-7

16. a. 8.

143 p.

A-8
A-9

A-10
A-11
A-12
A-13
A-14
A-15

63 p. Fwd

Am-4202⁸-7.

- ND 76
- 1: P 4668
- 2: P 4675
- 3: P 4669

Donum Jni. Pastoris Schulke
Melkerf. pro Biblioth.

XI. 13.

CTV

NATALIS
IESV CHRISTI
SALVATORIS

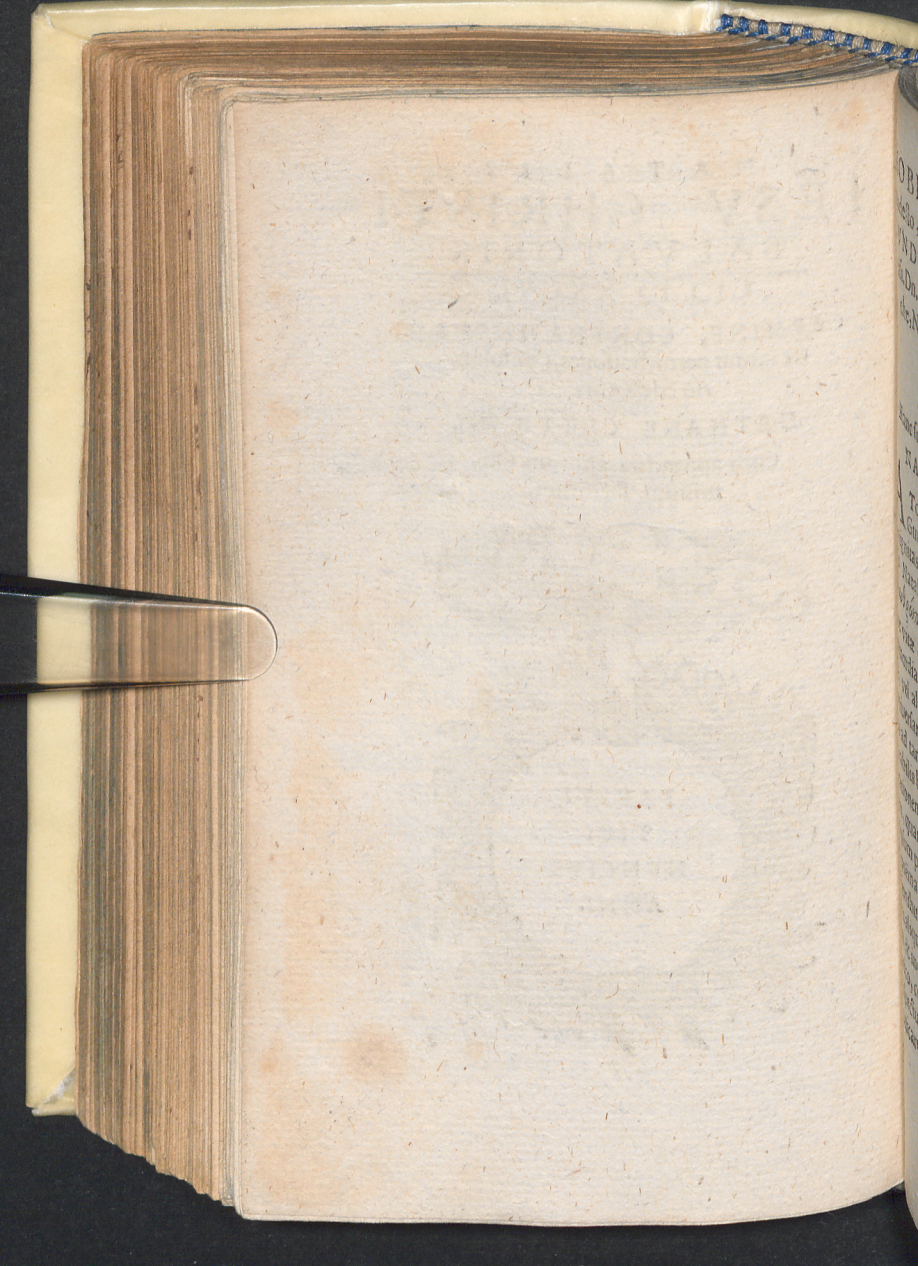
CIO IO XXCVI.

CARMINE, CONTRA INSTAN-
tes rerum perturbationes, Consolato-
rio celebratus à

NATHANE CHYTRÆO.

Cum appendice aliorum Car-
minum sacrorum.

NOBILI, INGENIOSO,
 modesto, & bene morato adolescenti,
 GUNDERO LANGEEO, præstan-
 tifs. Dn. FRIDERICI Langei de Mar-
 che, Nobilis Selandi filio, disciplinæ
 suæ alumno carissimo.

S T R E N A M

Hanc suam anniuersariam dicat & donat

NATHAN CHYTRÆVS.

A Totis iam viginti annis, mi carissime
 Gundero, sine intermissione, quæ Dei est
 benignitas, hanc consuetudinem obseruauit, ut
 sub Natalem Domini & Seruatoris nostri
Ἐκείνου ἡμεῶν Iesu Christi (à quo, tanquam prin-
 cipe vitæ & salutis nostræ æternæ, anni quoq;
 primordia meritò ducimus) vel Hymno, vel O-
 dia, vel alio quocuncq; carmine, opera quadam
 anniuersaria à me composito, & meipsum & a-
 lios ad tanti mysterij, & tam stupendi et incom-
 parabilis beneficij diuini considerationem et me-
 ditationem, feriamq; pro ijs gratiarum actio-
 nem, quantum quidem in me esset, excitarem: et
 idipsum postea carmen, vna cum alijs eius gene-
 ris poematibus sacris, anno superiori diuersis oc-
 casionibus à me compositis, prælo subijcerem: et
 cum aliquo vel discipulo, qui suam mihi pieta-
 tem & industriam præ alijs probasset; vel etiam
 amico, cuius fides & candor potissimum mihi
 perspectus esset, Strenæ qualescuncq; loco com-
 municarem: eademq; id opera publici quodam-
 modo

A 2

modo

modo iuris facerem. Quam quidem ipsam con-
suetudinem, minimè, vt spero, reprehendendam,
hoc quoq; anno censui continuandam. Cumq;
in vniuerso, qui hoc tempore satis numerosus est,
discipulorum meorum grege, admodum paucos
haberem, quos vel diligentia, vel modestia, vel
morum etiam elegantia & suauitatis laude tibi
æquare; antepohere vero possem neminem: æ-
quum esse existimaui, vt dedicationis huius ho-
nos præ alijs hoc anno tibi quoq; potissimum
haberetur. qui ipse tibi tam præclare iam cur-
renti calcar; & condiscipulis tuis ad similem
modestiam & probitatem incitamentum esset:
simulq; industriae tuae testimonium apud nobi-
lissimos parentes et cognatos tuos in incluta Da-
nia et Noruegia luculentissimum tibi perhiberet.
Id igitur eo quo datur animo à præceptore tui a-
mantissimo lubens accipe, & in feliciter inchoa-
to pietatis, & virtutis studio strenuè perge. Im-
manuel & saluator noster Iesus Christus, nobis
natus & datus, in lubricis istis multorum adole-
scentia vijs clementer te ducat & regat: & va-
letudinem tuam, qua nonnunquam satis tenui
viri videris, benignè sustentet & confirmet: si-
mulq; studijs ac laboribus nostris scholasticis, et
inprimis Ecclesiae suae toto terrarum orbe disper-
sae, & in ea nostris quoq; coetibus & familijs
perpetuò benedicat & beneficiat. Vale. Ex
Musaolomeo scholae vicino, iplis Calend. Ianua-
rijs, secundum consuetudinem ciuilem inchoan-
tibus annum à nato Christo 1586. quem eadem
opera tibi tuisq; omnibus quam felicissimum
opto. Vale iterum.

ΣΥΝ

Σ Υ Ν Θ Ε Ω

NATALIS CHRISTI
CIO IO XXXVI.

Vatuor exactis cōcunt iam tempora
lustris,
Quis ego Natalis dulcissima gaudia
Christi

Carmine perpetuo celebrans, hac luce quotannis
Annua vota Deo, & strenæ munuscula amicis
Distribui: imprimisq; tuas, puer optime, cunas;
Naturamq; adeo geminam substantia in una;
Et meriti sacra dona tui, quibus inclute Iesu
Nosq; gregemq; tuum electum cumulasq; beasq;
Quam potui appositis studui celebrare camænis.

Nunc igitur, quinti quoniam hic primordia lustris
Incipimus, spectare libet, qua mente, quibusq;
Frontibus & linguis, qua dextra deniq; tantum
Seruatorem hominum excipiat; quæ dona rependat
Gens hominum, immundiq; cyclopea gratia mundi.
Quidq; hinc alloqui, quantumq; leuaminis almi
Grex pius accipiat; maneat quæ pœna tyrannos,
Pontificesq; malos, falsa pietatis in umbra
Qui fucum faciunt miseris, Christoq; rebellant
Vi varijsq; dotis. Tu me cupide ista canentem
Christe puer diuine mone: tu dirige mentem:

A 3

T4

Tu linguam et calamū. nam non mea fama decusq;
Sed tua precipue, tua gloria queritur illis.

Quo si sine frui liceat, nihil amplius opto.

Nec tamen à primo libet exordier orbis
Principio. quo sat notum est quam Seminis illa
Fama salutiferi, caput exitiale Draconis
Contrituri olim, satanam satanaq; cateruam
Perculerit: quam praecones illius acerbe
Oderit, & cunctis exosos fecerit oris
Ille Draco, cuius rabie exstimulatus Abelem
Sustulit ipse Cain: dein Isacon Ismael acri
Ludibrio est infectatus: Iacobus Esau
Pertulit irati furias: turba impia fratrum
Odit Iosephum, & fertim mangonibus illum
Ad refug, vendit, properantibus astra Canopi.
Quid sub Saule David tulerit; sub Adonide fratre
Inuictus Salomon Christi regnantis imago;
Qua ratione tribus bisquina, rege feroci
Posthabito, verisq; sacris, temploq; relicto
Transferint caeca ad vitulos, quos dira Nebathi
Progenies regni feralis amore colendos
Finibus in regni diris crexerat ausis;
Biblia sacra docent. ut turba Baalis Eliam;
Sedechie Micham globus infestauerit unum,
Regibus inuisum & spretum, sed vera loquentem;
Scripta docent eadem. quorum quoq; prorsus aperto
Cernitur indicio quo conscelerata Cainis

Poste-

Posteritas animo semper flagrarit Abelis
 Et Sethi innocuam in gentem: qua hanc strage gigan-
 Qua rabie ciues Sodomæ, turpiq; Gomorræ (tes,
 Sepe angustarim: contra hanc maledicta Chanani
 Quid soboles, & Idumæus, diuesq; Moabus,
 Quidq; Amalechite, quid cum Midiane Philistus,
 Quid Babylon, quid Sidonij Tyrijsq; quid ingens
 Ægyptus, quid sæuus Arabs, quid longa Seleuci
 Progenies reatrix Asia tentauerit istas
 Reliquias contra & magni ludibria mundi.
 Quid vates tibi diuinós, oracula quorum
 Natales obitusq; tuos, vi numinis acti,
 Dudum orbi prædixerunt? quid prodromon illum
 Christe tuum, qui te digito monstrare solebat?
 Quid Barachiaden, qui te uenisse canebat
 Cum vitæ exitio, aut reliquos memorare laborem?
 Quos omnes, nullo excepto, paucisue, cruentæ
 Addixit morti, stygijs sponsa illa Draconis,
 Viribus vsa suis, promptuq; ad vota ministris.

Sed numquid tibi magne puer, dulcissime Iesu,
 Tam cupidus qui cunctorum vitæ atq; salutis
 Venisti, & cuius hominum inseruire paratus,
 Forte pepercerunt? teq; exceperere benignè,
 Ut decet & par est. quis enim bene sanus in illum
 Sæuiat iratus, qui cunctis utilis esse,
 Nec cuiquam nocuisse velit? res scilicet ipsa,
 O pudor! ô immane nefas, & morte piandum!

A 4

Sat

Sat loquitur, tua quam fuerit presentia mundo
Grata malo. qui progenitam de stirpe Davidis
Regifica Mariam tum sic opprefferat; illa ut
Nupta fabro, antiqui generis velut inscia, vitam
Degeret obscuram et miseram. quam scilicet unam,
Hospitio velut indignam meliore, bouinum
Truderet in stabulum cognato sanguine iunctus,
Interea ipse sibi meliora cubilia fastu
Turgidus inquirens. Stabulum sic ergo latebras
Instabiles tibi nascenti, prae septa cunas,
Fulmentum & tegmen tibi gramina sicca dedere
Christe puer, quando interca se iactat in ostro,
Fultus olorinis, per culta toralia, plumis
Impius Herodes. male qui sibi conscius, aure
Accipiens nuper prognati nomina regis,
Insidias mox innocuo tibi Christe, tuisq;
Vim parat, Aegyptum ut per tesqua, per auia saxa
Cogaris petere, & tacitus latitare, tyrannus
Ascalonita ferox diris dum vermibus esca
Omnibus exosam exeso de corpore vitam
Euomeret miser, & nusquam miserabilis ulli.
Hoc extincto, iterum patrias regressus in oras
Dum tibi commisso sensim diuinitus acer
Incipis officio fungi, populumq; docere,
Quae respiscendi ratio; quae vera salutis
Semita: tum vero genus irritabile magni
Pontifices, scribae, pharisei, & quidquid ab horum
Pende-

Pendebat vultu & nutu, se opponere Christo
 Instituit, tanta rabie, tantoq; furore,
 Vi, fraude atq; odijs; ludum illa priora iocumq;
 Crederet ut quiuis non barda mente vacillans.
 Nam genus hoc erat eximia probitatis in umbra,
 Zelosaq; notho pretextu relligionis,
 Cuius se solum normam credi atq; columnam
 A quouis voluit, proprij cupidissimum honoris,
 Et primi accubitus, & magni nominis: ore,
 Vestitu, incessuq; pium; sed corde profanum:
 Tam lucri quam regni avidum; sua dogmata carpi,
 Quantumuis falsa, impatiens: sed carpere quosuis
 Et cupidum & promptum: atq; illos ante omnia luci
 Quos obstare suae, & technis aduertere mentem
 Suspicio vel vana foret. quos vincere verbis
 Si scripturae almae, aut solida ratione nequirent;
 Nec possent etiam inuisos vi tollere aperta;
 Res alijs tentare modis, patuloq; susurros
 Magnatum instillare animo, subitumq; parare
 Exitium immeritis, sed nolle parasse videri.
 Suppositis sic terror erant. vox libera nulli;
 Non animus liber sub dictatoribus istis.
 Semper in ore quibus Moyses, & sacra iehouae
 Gloria, pro qua se facere & tolerare crepabant
 Cuncta; sed interea ventrisq;, & gloriae inanis
 Mancipia, erratis proprijs tam obtendere velum
 Astuti & cupidi; ut quosuis errore teneri

Mallent, eternoq; igni flagrare gehennæ ;
Quam vel tantillam peccati agnoscere labem.
His templum exornare labor ; sed dogmate legem
Fermentare malo, & pietatis imagine tectis
Ritibus, atq; operum meritis adscribere cœlum.
Sic culices colare, & deglutire camelos ;
Sic onera atq; graues alijs imponere moles
Sunt dicti, quas nec minimo contingere vellent
Censores ipsi digito: sic deniq; cæci,
Cæcorumq; duces miseranda in gente fuerunt ;
Instar ut his pecorum vestigia nota sequentum
Parèrem securi alijs, somnoq; grauatis
Non multũ absimiles, ronchos quorum inter anhelos
Conserit arua Satan lolio, lappisue pudendis.
Horum nam queuis iurare in verba parati
Omnia laudabant, solidi possessio veri
His tanquam solis data cœlitus esset & unis
Mancipio eterno ; & quasi planè nullus eorum
Fallere vel falli, aut quouis errore teneri,
Quæ laus est Domino solummodo propria, posset.
Hos ergo heroes, tam celsi in sede locatos
Filius ille fabri Galileus, vera monere
Quamprimum inciperet, populoq; ostendere fraudes
Ipsorum & pedicas ; eheu quæ scommata, quales
Insidias, odia, & plagas est ferre coactus.
Quas nec longa dies, nec lux clarissima veri,
Nec graue supplicium, nec fœdæ infamia mortis
Immi-

Imminuit. manet hæc Sathane semperq; manebit “
 In Christum, Christi; gregem rabiesq; furorq;. “
 Imo quo Christi lux illa propinquior urget, “
 Splendidiorq; micat: tanto magis illa tyrannis “
 Effera seuire, & Christo se opponere tentat. “
 Non secus atq; olim obsesi de corpore iussus
 Cedere, membra prius pueri distorsit & ora
 Spumæ: visceribusq; furens discerpfit eundem
 Pene Satan. adeo inuitus sua regna relinquit. “
 Quod liquidò quoq; sublato post funera Christi
 Re patuit. nam quæ domini tantiq; magistri “
 Conditio in mundo fuit hoc; eadem illa ministris “
 Ipsius incubuit, semperq; incumbet iisdem, “
 Integra dum stabit trepidantis machina mundi.
 Quid Stephanus fuerit passus, quid Petrus, & ingens
 Præconum Christi numerus; quid martyrum acerbè
 Cæсорum tot myriades per regna per vrbes
 Pertulerint; monumenta docent cuiq; obuia sano.
 Vsq; adeo solum Christi intolerabile nomen
 Ausonijs Graijsq; fuit: quos inter ubiq;
 Cuius Idolo, aut quavis ex gente deastro
 Stercoreo patuere fœres, penetrabiãq; ima
 Templorum atq; aræ. facere his & soluere vota
 Eximie pietatis erat: sed mentio Christi
 Nusquam tuta fuit: nunquam eius castra secutis
 Sat tranquilla domus. quos propter plurima quãuis
 Commoda præstaret, cladesq; auerteret orbi
 sapi-

Sæpius ipse Deus; quoties tamen illius ira
Efferat vel bellum populis, aut urbibus ignes,
Cumq; fame pestem immisit, terræ tremores:
Nil merita, toties offensi has numinis iras
A se irritatas culpis noxisue nefandis,
Christi adûm genti acceptas retulere: statimq;
Finibus eiecere suis, mortuæ dedere:
» Se cultum officiumq; Deo præstare putantes,
» Hæ si quisquilæ, & scelerata catharmata mundi,
» Quamprimum ferro & flammis undisq; perirent.
» Hæc olim fuit, hæc hodie est, semperq; manebit
» Christicolæ gentis ratio. mihi sanguine Scaldis
Sanctorum ruber; & sanie taboq; cruentus
Testis erit Tagus & Tiberis: mihi Sequana testis
Sanguineus pridem, tot sancta cadauera quando
Littoris Armorici querulis inuolueret undis.
Sequana, nunc etiam fratrem discernere ab hoste
Indocilis, post tot fraudes, periuria, cædes,
Damnaq; diuulsos in mutua viscera ciues
Exstimulans, illis modo Christus ut exsulet oris.
Hoc uno eiecto, maneat Iudeus alastor:
Et Mahometicolæ redeat blasphemia Turci:
Moscorumq; cruenta fides & barbara corda
Inficiant alios: Epicuri de grege cæco
Porcus iners, fraudumq; vagus renouator Arii
Nidificet passim: meretrix Babylonia celsum
Dum caput extollens Sodomam superare laboret
spurci.

245

Spurcicie, mundi & regum commune lupanar.
 Hoc Papa vult: hoc ferre potest: hoc regibus ipsis
 Perplacet et volupe est: hinc omnibus aurea spondet
 Secula: diuinas stulte ad sua robora vires “
 Dimensi, angustisq; illas includere metis “
 Haud veriti. Christo nihil uno his triste repulso. “
 Sed frustra. manet ille tamen, victorq; triumphat, “
 Cum mundus victum esse putat. Victoria nunquam “
 Est propior, quam cum iam desperata putantur “
 Omnia, & extremam minitantur cuncta ruinam. “
 Quam ipsum veri iubar hoc, emergere quod vult “
 Ipse Deus, solisq; instar consistere celo, “
 Deprimitur frustra à rabidis varia arte sophistis, “
 Vig; tyrannorum. micat hoc, semperq; micabit “
 Defensore Deo, cuius sapientia, virtus, “
 Et robur tantum est; cuncti ut toto orbe tyranni, “
 Flabraq; pontifices sathane, quando undiq; vires “
 Collegere suas, nil sint nisi pulueris umbra; “
 Aut etiam tenues, quas texit aranea, telæ. “
 Qui nihil absq; Deo facere aut tentare miselli, “
 Quantumuis tumidi, possunt. flectuntur habenis
 Illius, & duris retrahuntur saepe lupatis, “
 Cum libuit. quàm ipse Deus sua fata ministris “
 Hostibus exsequitur. qui nil sibi tale volentes “
 Decreta ignari peragunt ipsius: eumq; “
 Ad finem rata deducunt qui perplacet ipsi. “
 Sic cum se nocuisse putat, prorsusq; reliquit “

Nil

3, Nil intentatum, nolit velit atra tyrannis
3, Sæpe Deo, sanctisq; viris inseruijt ipsa, &
3, Profuit immensum his, pessumdare quos satagebat:
Non aliter, Christi quam quando extinguere clara
Incipiunt lucem hæretici; stertentibus ante
Tunc oculos veluti pandunt, ut querere verum
Acrius instituunt plures: fontisq; scatebras
Percupide incipiant spretis accedere lamis.
Hinc iterum abscedunt tenebræ: lux aurea nimbis
Discussis micat: & fraudum sibi conscius error
Mussat, & obscuris fugens se condidit antris.
Exultat victrix pietas, & nescia vinci
Astrica religio, summi sine patre parentis
Filia. quam varijs quamuis terroribus, armis,
Illecebris & fraude petat Basiliscus Auerni
Accola; eiq; simul coniunctis viribus adsint
Europæi omnes, & ei sua sceptræ caputq;
Submittant reges: & plantis oscula figant
Barbarici proceres, etiam contraria nobis
Sidera qui spectant, Iapones, fuscisq; Moluccis
Cannibalesq; inter luco prædiuite cincti
Bresilij, Paranas sibi qua Lepetisq; nouarum
Gemmarum strepitu, grumisq; crepantibus auri
Finitimi, salsum lymphis mare duleibus intrant:
Nequicquam tamen hanc vnâ conuellerè tentant:
Tam saxo innisam firmo, rupiq; præaltæ.
Quam licet hinc Boreas, illinc vi verberet auster?
Insa-

Quid memorem Hamanū, Antiochos, erudosq; Ne-
 Iulianos, Diocletiadās? quid deniq; nuper (rones;
 Sceptriferum bone Celta tuum, spectacula luctu
 Mutantem: mediam cui discidit ardua frontem
 Lancea, & in furiis grauido stetit acta cerebro,
 Spectaculo ut rex ipse suis popularibus esset
 Mirificè horrendo. hic multos breuitatis amore
 Prætereo, quorum interitus & fata stupenda
 Quosq; monent, his quod vanis conatibus obstet
 Ipse Deus: nec Christum humanis ledier armis:
 Sed struere exitium hos sibimet, qui talia tentant
 Nec tibi de numero hoc animosos fraude sophistas,
 Et simulatores pietatis psychotyrannos
 Eximo, progenitor quorum Ismael, aut Cain ipse ut
 Aedibus eijcitur patrijs mandante Iehoua
 Infamis tanquam: sic certo Ecclesia tandem
 Euomet has olim, Christo ipso vindice, pestes:
 Exitioq; dabit, probat hoc palpator auarus
 Sedechias, quadringentis qui nequiter audax
 Complicibus, Micham contra unum vera sonantem
 Inflammat mentes regum: ut constringere vinculis
 Infontem auderent: & sese accingere bellis
 Infâustis: unde hic mortem; grauiâ ille reportat
 Vulnera: et euentu fuerint quam vana Gnathonum
 Oracla agnoscunt serò: Michamq; remisiss
 Exsoluunt iterum vinculis. fugit ille sequaci
 Cum grege palponum, uacorsq; & spretus oberrat,
 Suspi-

Suspirans, & viua vagans morientis imago.
 Quid tibi Ieremie carpentem oracula vanum
 Ananiam, & subita correptum morte, pauores
 Inter tartareos? quid suspensum Iscarioten?
 Obstreperum quid Paulo Elyman, mox luminis usu
 Orbatum, & reprobæ dantem clarissima mentis
 Omnibus indicia? ad fulgentis lumina veri
 Quæ dum oculos ultro claudit, peccasse videri
 Nec vult, intrò animum quamuis quatiante flagello;
 Has merito pœnas à iusto numine perfert,
 Semper ut in propriam velut ingeniosa ruinam,
 Et mala, quæ dudum timide præuisa refugit,
 Excæcata ruat, nullis reuocanda medelis.
 Quod pridem (horresco referens) miseroq; Spieræ,
 Minnerijs, Chassanæis, dictisq; cruenta
 De Roma monachis, & purpureo Lotharingo,
 Innumerisq; alijs serò sapientibus, ista
 (O potius monita audissent) ætate, patrumq;
 Contigit, euenietq; alijs Christi hostibus, ipse “
 Matura scelerum cum iam iam messe Ichoua “
 Omnia falce metens cuius sua præmia reddet. “
 Quidnam igitur trepidas grex paruule talia cer-
 Quid metuis? certè Deus immutabilis ille (nens? “
 Viuit adhuc; regnumq; tenet superabile nulli “
 Optimus Immanuel, pœnis qui æqualibus æqua “
 Nunc etiam scelera & labes comescere nouit, “
 Comescetq; breui, ut totus rem sentiat orbis. “

B

Causa

,, *Causa etenim hæc non nostra vocari iure meretur;*
 ,, *Ipsius est sed causa Dei, qui nullius unquam*
 ,, *Indiget, ipse sibi, auxilio sine, solus & vnus*
 ,, *Sufficiens: & quæ voluit quoq; solus abunde*
 ,, *Perficere & præstare valens: huic nemo resistet.*
 ,, *Iura dabit nemo. huic iam visa per inuia nobis*
 ,, *Est via certa, modusq; adeo, quorum optimus ille*
 ,, *Multiplies habet & nouit, mortalibus ægris*
 ,, *Ignotos, quibus vltro inter discrimina mille,*
 ,, *Mille neces, seruare suos vult ipse potestq;.*
 ,, *Inuito quo nec minimus de vertice crinis*
 ,, *Desluet: aut etiam capiti incuruabitur hærens.*
 ,, *Edocti hinc, nunquam humanis confidere nugis,*
 ,, *Vni hæc cuncta Deo votis ardentibus ipsi*
 ,, *Commendemus, & in creperis circum vndiq; rebus,*
 ,, *Non quid nos, quid magnates, quid bellica possint*
 ,, *Robora, quid socij, quid machina fulminis atrii*
 ,, *Æmula, quid gladius, quid fossa profunda, quid arces*
 ,, *Quid nummi valeant, mundi meditemur amore:*
 ,, *(Hoc faciant quorum id partes & functio poscunt)*
 ,, *Sed potius quisnam, & qualis, quantusq; Iehoua*
 ,, *Sit Deus: & quantum non solum fulmine; verum*
 ,, *Nutu etiam possit, bene perpendamus: & ipso*
 ,, *Frete vno, vnanimes, & spe mala nostra leuantes,*
 ,, *Officij peragamus opus, quod cuilibet ipse*
 ,, *Imposuit: castisq; oneremus sidera votis:*
 ,, *Euentumq; huius turbæ, rerumq; per orbem*

Tam

Tam variè perplexarum, mireq; cadentum “
 Permittamus ei, in quo vivimus atq; mouemur, “
 Et sumus, hic quotquot prægnantis munere terræ “
 Vescimur in cunctis spacioli tractibus orbis. “
 Ille quid expediat, quid triste, quid vile nobis “
 Sit, melius, quam nos ipsi, iam prævidet, idem “
 Et præuisa suis potis est aduoluere metis. “
 Hic si parcendum nobis putet; omnia regum “
 Corda sua tenet ipse manu, quia condidit ipse “
 Omnia corda hominum, quæ mitia reddere nobis, “
 Sine inimica licet, furijsq; ardentia, solus “
 Ille potest: rabidos tibi ceu Daniele Leones, “
 Isacide ceu Labanem, & cor fratris Esau, “
 Victoremq; orbis cano placavit iaddo.
 Aut si idem lapsus & crimina nostra (fatemur
 Quæ miseri, decuploq; etiam grauiora mereri
 Nos ultrò querimur) sibi castiganda putaret:
 Profectusq; adeo facienda pericula nostri: “
 Non tamen abijciet miseros, manus illa flagello “
 Corripitens virgaue pios, aut vulnere cadens; “
 Mox eadem quoq; sanabit: viresq; leonis
 Afflabit constanti animo; manuiq; leana
 Robora, ut hostiles Panum terroribus actæ
 Diffugant, etiam nullo insectante, caterue.
 Aut si consistent; Goliathum ut funda Davidis
 Proruat, & proprio caput illi præsecet ense.
 Vis tua cœlestis tam mira atq; ardua, ut illam “

B 2

Nec

- » Nec mare, nec tellus, nec tanti fabrica mundi
 » Ambiat, haud nostris pendet de viribus, amplo
 » Aut numero. tu per paucos spretosq; subinde
 Exseris ipse tuas, quasi per miracula, vires.
 Tu minimi gregis es custos tutorq; fidelis:
 Infirmi tu defensor, protector inermis:
 » Tu desperati seruator es unicus, æque
 » Qui potes in paucis & multo tua robora mundo
 » Pandere, & ex arctis patrare ingentia castris.
 » Principiumq; licet non det se semper, ut ipsi
 Vellemus, felix (quando & tua sancta voluntas
 Non raro à nobis etiam contemnitur, ultro
 Ad iustas cum te peccando accendimus iras)
 » Principium tamen hoc ipsum faustissimum olim
 » Exitus excipiet. certo victoria nostra est:
 » Quando triumphatum Christi victoria mundum
 » Cum Satana dudum, nostra in compendia, vicit.
 Illos Mars dubius trepidos perturbat & angit,
 Diseruciatq; inter curas variosq; labores:
 Et bona principia, ut iactant, fortuna sequetur
 Flebilis, & finis toto lacrymabilis orbe.
 Sed nec differri modo dicta diutius æquo
 » Forte putes; summo mos est differre lehouæ
 » Pleraq; , ut id nostris oculis mentiq; videtur,
 » Sed tandem victrice moras dextra ipse rependit.
 Nec procul est, mihi crede, manus magna illa potesq;
 Tor passim insidijs, laqueis, unda, ignibus, armis,
 Perfi-

Perfidia, probris, dictis factisq; nefandis
 Irritata manus. nam sese affluger ipsum cc
 In cruce iuslorum, pupaq; sibi intima tang cc
 Affirmat pater omnipotens: se calce feriri cc
 Saulis ait Christus, teneras quando ille Damasci, cc
 Et trepidas Ecclesiolas in vincula poscens
 Tenderet. ille caput siquidem, consorsq; suorum, cc
 Omnibus in membris violatis leditur ipse cc
 Saucius, & similes passus quandoq; dolores. cc
 Sed quisnam est adeo lentus, se ut calce feriri,
 Pupillam aut teneram toties sibi cuspide ferri
 Pungi animo facili, & vultu patiaturo amico?
 Nemo equidem viuens. Quid tu ergo immense leho- cc
 Quid semel euigilans facies? patientia certe (ua cc
 Tam crebro laesa, in certum superata furorem cc
 Erumpet tandem, atq; his artibus Antichristi,
 Hisq; tyrannorum gladijs, caecoq; furori,
 Mancipijsq; alijs Satanae, seruisq; superbis,
 Vinosis, & conseruos vi caedere suctis
 Constituet quandoq; modum, quem protenus ultra
 Tendere non valcant. quod si his in cladibus orbis
 Nos etiam damna, exilium, lethiq; labores
 Cogamur ferre, aut iugulos prabere machaeris;
 Quid refert? sumus infirmi, fideiq; pusilla.
 Non nego. sed Christus consors certaminis huius
 Ipse prior fuit, atq; eius vexilla secuti
 Innumeri caeli proceres, tot lumina mundi.

B 3

Quo-

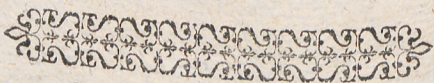
Quorum ipse, ut dixi, caput est: & vulnere eorum
 „ Ceditur: & robur tanto in discrimine rerum
 „ Suggestit ipse suis: maioraq; viribus ulli
 „ Haud unquam imponit: tandemq; triumphat in ipsis.
 „ Hoc tanto duce quis trepidet? quis praeside tanto
 Et tutore tremat? quis conditione locoq;
 In mundi his meliore fremens velit esse caernis,
 „ Quam Christus prior ipse fuit? num sanctior illo es,
 „ Aut melior? dignusq; minus cruciatibus istis?
 „ Quorum probra omnes Satanae mundiq; triumphos
 „ Exsuperant longè, atq; illos post terga relinquant.
 Nec tu, quisquis oves Christi mactare tot audes,
 Hoc factio longum letabere: quando piorum
 Sic numerus tibi decrevit, qui fundere vota
 Pro te, proq; tuis deuota mente solebant:
 Et tibi fulmineas precibus suspendere poenas.
 His igitur sic sublatis, tua gloria quam sit
 Longa futura vide: aut potius quam proxima fini
 Sit misero, horribili, & nullo tibi sine gemendo.
 Nos vero, quos tu è mundo tot tollere technis,
 Supplicijs, bellisq; studes, quo sauius urges;
 Hoc caelum acceleras propius, caeliq; perennis
 Gaudia, & aetherae sat tecta capacia sedis.
 Votorum dudum quae meta & summa meorum
 Vna fuit. quorum en compos, nil cetera curo,
 Nil moror omnino, votis meliora, petitisq;
 Vberiora ferens. Sed quo velut entheus aestu

Abri-

Abripior feruens? forsan quoq; longius, illud
 Quam ratio cunaram ut perferat alme tuarum
 Christe puer. Sed praesentis me turbida saeculi
 Cunctarum rerum facies, & tristia mundi
 Tempora, maiorumq; metus seriesq; malorum
 Impendens, haec me paulo accuratius, atq;
 Altius eruere, & sociis proponere iussit.
 Si placeo; satis est. si non; meliora cuiq;
 Querere, & ista mihi meditanda relinquere fas est.

Tu venerande puer, par maiestate coaeno
 Aeternoq; patri, cui sancta Ecclesia multo
 Carior est quam tu ipse tibi, nos respice quaeso
 Cladibus in tantis patriae, Europaeq; tumultu,
 Vel potius misero interitu, mundi; ruinis.
 Cumq; palam quiuis videat non caecus, ubiq;
 Lux Evangelij quam mundi exosa tyrannis
 Sit, rabidis: falsaq; pij pietate Sophistae &
 Spermologi faeculis praeeuntibus Antichristi
 Quis turbas, quae bella, tuo quae incendia ouili
 Christe parens, cupidi nos ima a stirpe reuulsos
 Tollere, et exortam vix, vi hanc extinguere lucem:
 Ipse age Christe Deus, qui corda animosq; creasti
 Cunctorum, & mutare ipsos, tua mira voluntas
 Postulat id quoties, potis es; quaeso ipse resinge
 Hos animos bonus, & melioribus imbue ceptis.
 Aut caput illorum subita vertigine tortum
 Commine, horrendasq; minas viresq; feroces

Reprime cum technis Satanae, ne cuncta cupita
 » Ex animo finire queam: sed cladibus ipsi
 » Interitumq; suo funesto nomen honorent
 Illustremq; tuum inuiti. vel si hoc quoq; propter
 Flagitia, & vitæ labem impetrare nequimus;
 Da saltem ô diuine puer, mitissime Iesu,
 Ut robur viresq; mihi, te dante, pijsq;
 Omnibus è cœli suprema desuper arce
 Suppeditent, quò magno animo, placidoq; feramus
 Omnia, quæ ad laudesq; tuas, & nominis almi
 Augustum decus hîc, & maiestatis honores,
 Et simul ad nostram sunt conductura salutem.
 Credo equidem rata quæ petimus certò esse futura;
 Tu tamen, alme puer, fidei trepidantis & agræ
 Vim, radijs procul è cœlo rutilantibus auge.

COSMOSCOPIVM

sive

RVSTICATIO.

AD D. GVSTAVVM AB OSTEN,
 Nobilem Pomeranum, Iu-
 venem CL.

Rvre suburbano tam quod delecter, & inde
 Progressus, saepe ulterius per prata per agros
 Cum vacat, extra urbem totas consumere luces
 Haud

221
Haud dubitem; miratur inops candoris Arunci
Triste supercilium, & patruæ grauitatis acumen.
Sed neq; consilij me aut facti pœnitet huius,
Nec piget. in tenebris alij mussentq;, malisq;
Artibus intenti lateant: fraudesq; misellis,
Sæpe nihil meritis nectant: macrosue clientes
Verborum fumis, sub velo iuris & æqui,
Argento emungant: mihi dummodo degere ruri
Interea innocuo liceat, cantusq; volucrum,
Mane nouo, & reducem cantu præuertere solem.
Dum roseis stellas bigis aurora fugatas
Dissipat, inq; herbas argentea gemmula roris
Depluit, & spinas inter rosa pandit acutas
Compressis grauidum folijs, & odore suau
Coniferum calicem: placidè qui afflatus eo
Auroræ radijs, summi mucronem obelisci
Promit hians, tenuiq; micat spectabilis ostro.
Mox vero & totum calathi fulgentis honorem
Explicuit, medioq; nitet rosa nobilis horto,
Purpurea aureolam circumdans veste coronam.
Interea admirans hæc, dum uuidus ordine lustro;
Iam totum eo caput undis auricomum sol
Extulit, & magnum collustrat lampade mundum,
Vitaliq; creat, fouet, atq; alit ista calore
Omnia, quæ tellus gremio de diuite promit.
Hic ego quam magnus sit dum considero; & ingens
Quam spaciū paucis, (mirandū) permeet horis;

Ut lucem tenebræ, tenebras lux orta sequatur:
 Ver, æstas, autumnus, hiems ut munere solis
 Signa per obliquo nitentis tramite, certis
 Distincti spacijs abeant, redeantq; quotannis:
 Utq; adeo totus sua per vestigia in orbem
 Annus eat varius prout rerum postulat ordo,
 Quas tellus nostros passim producit in usus.
 Hæc, inquam, intenta quoties ego mente reuoluo,
 Perpendoq; stupens; toties quoq; cogito; quanto
 Sit maior, melior, sapientior ipse Iehoua,
 Qui tantum Solem, & magni dædalinata mundi
 Cetera cuncta, vnus verbo omnipotente creauit,
 Conseruatq; manu valida, & seruata tuetur,
 Ad legem velut & stabilem composita tenorem:
 Inq; operum auctoris tantorum, ut debeo, laudes
 Mente, animo, lingua, atq; imis assurgo medullis.
 Aut ubi mox illud purum, sudum atq; serenum,
 Se picea inuoluit fuscum caligine coelum:
 Aut nubes coeunt: denso aut ruit æthere nimbus:
 Aut imber segetes, vel grando verberat hortos:
 Aut simul è spissis vibrantur nubibus ignes:
 Terrificisq; adeo tremuere tonitrua bombis:
 •• Hic etiam attonitus vim virtutemq; Iehouæ
 •• Suspicio: & quàm præ hoc nihili sint omnia mundi
 •• Consilia & fraudes, & robora, mente fideli
 •• Perpendo, & toto noua sentio gaudia corde:
 Nilq; tyrannorum rabiem, nil dæmonis iram,
Illius

Illius aut folles tumidos, strictasue macheras,
 Tela, minasue moror: tetricos nil curo sophistas
 Obstantes vero, & pedicas nervosq; parantes “
 Innocuis, siquidem vel solo vincere nutu “
 Ille utrosq; potest, cum vult, & tempora poscent “
 Apta Ecclesiola, quam nulla etate lehoua “
 Destituit nudam auxilij, expertemq; salutis. “
 Quid tibi iam aestiuus grauidos torrentibus amnes?
 Quid vitreos passim fontes? quid margine ripae
 Herbiferae inclusos riuos? quid sparsa quadrigis
 Flumina veliferis, aut stagna profunda lacusq;
 Piscosos memorem? quid terrae sidera flores?
 Quid siluas hortosq; canam, nemorumue latebras?
 Quid fructus terrae varios, partim arbore natos,
 Et terra partim effusos, quid pascua narrem?
 Quid pecus omnigenum in pratis et vallibus errans,
 Quid volucres pictis tranantes aera pennis?
 Quid genus herbarum varium, fruticesq; comantes,
 Caetera quid narrem, totis circum obuia campis,
 Tam varijs miranda modis, tamq; vsibus apta
 Omnigenis hominum, et pecudum, volucrumq; vagarum. “
 Ex quibus haud quidquam est adeo vile atq; pusillum, “
 Quod non esse Deum, quo fas est, praedicet ore: “
 Et maiestatem illius, viresq; stupendas “
 Tam sapientis, & aeterna bonitate fidemq; “
 Mirifici clare, quamuis nullo ore, loquatur “
 Omnibus, auctorisq; sui magnalia pandat,
 Omniaq;

- » Omniaq; in nihilum redigat, licet ardua, regum
- » Roboraq; & fastus, & stulti somnia mundi.
- » Quorum omne ingenium, vis atq; superbia nullum
- » Vel minimum istorum potis est producere gramen,
- » Ut florem & semen taceam, fructusq; salubres.

Sed forsā mihi vel Boream, gelidosq; triones
 Objicies : quibus hæc regio subiecta, nec haustus
 Vitigeni latices pleno terræ ubere fundit :

Nec succum profert olei : non germina Lauri :

Non ficū aut platanos, non palmas, non cyparissos.

Quod tamen ipsum etiam certa argumenta Ichouam

Laudandi mihi suppeditat. defectibus istis,

Pro bonitate sua, qui Ultroneus ipse medelam

Attulit optatam. Vinum his quod prouenit oris

Omphacium est fateor ; sed totis hordea passim

Camporum spacijs densis undantia aristis,

Et lupuli thyrsus, viti hic velut æmulus hortis

Institus, efficiunt ut dulcis germine vitis

Æquo animo caruisse queas, quando illa liquoris

Temperies cocti, stomacho, cerebroq; salubris,

Si modus haud desit, bibitur: generare cheragras

Nescia, vel podagras, quis vinum sæpe bibentes

Occupat ante diem, & plus quam diuexat acerbe:

Solstitijs æstum cumulans, & viscera adurens.

Dum liquor hic anni vel quouis tempore; casta

Sub betula, si mæsis eat; si frigus, ad ignem,

Vtilis est, vires & firmi corporis auget,

Cunctaq;

222
Cunctaq; largitur de se, quæ vina meraca
Dant alijs populis. seu quis sibi poscat acetum;
Aut fecis latice amburente igne liquatos.
Pro baccis olea est butyri copia tanta,
Quantam tellure in solida vix videris usquam,
Crediderisue etiam. pro lauro est silua pirorum,
Pomorumq; ferax, quæ succis atq; colore,
Multo quam quis forte putet, nisi viderit ipse,
His meliora locis, quamuis sint frigida, passim
Proueniunt magno numero. quid fraga, quid atras
Prunorum & cerasi baccas, Cretensia mala
Quid memorem, coryliue nuces, fagæ, gulosis
Pabula quæ suibus, tanta harum est copia, præbent.
Quid tibi siluarum tractus, pinguemue ferinam,
Lignorumue strues referam? quis frigore brumæ
Vincimus ante focum, aut florentes igne eaminos.
Omnia quid repetam? quis quamuis pluscula desint,
Delicias si quis tantum, non vile spectet;
Defectus tamen hos ipsos largissima magni
Dextra Dei donis alijs compensat abunde,
Hospita dum passim, vasti maris ostia pandit
Occaniq; vias, (qui iam satur euomit æstus
Plemmyrii undantes, audeq; resorbet eosdem
Ceu sitiens, secumq; cito rapit obuia flexu)
Ostia littoreas argentia fructibus vrbes,
Per quæ alij sua nobiscum, nos nostra vicissim
Plaustris pontigradis communia reddimus illis.

Huic

- Hinc salis, hinc vini, hinc frumenti, hinc piscium
 Exsistunt tanti. hinc precium tolerabile rebus (ceruis
 Quis opus est, alibi multo quae pluris emuntur,
 » Nec bonitate pari. Sic nos pater optimus ille,
 » Ad Boream licet abstrusos, sustentat aliisq;
 » Vbertim, cumulatq; rei nullius egenos,
 » Præterquam mentis gnaræ bene talibus uti;
 » Soluentisq; Deo meritas hoc nomine grates.

His alijsq; adeo curis ut vidit Eous
 Me Sol intentum; sic vespertinus in iisdem
 Constantem cernit. quin cum se condidit ille
 Fluctibus occiduis, & sidera pingere cælum
 Paulatim incipiunt; tunc & mea lumina sursum
 Sordibus à terræ simul euocat. hic mihi sese
 Cælorum facies, tanquam Respublica quædam,
 Aut armata acies in campis ætheris altis,
 Ordinibus distincta suis spectanda relucet.
 Stellæ ubi præ reliquis insigni luce coruscæ
 Sunt procerum similes, sublimia sceptrâ tenentum,
 Primorumq; Ducum. sunt quædam proxima primis
 Sidera, tanquam equitum cunei, sed luce minora.
 Maxima sed populi, vix & numeranda caterua est
 Sidereæ plebis, rutilo fulgentis in auro.
 Cuius si numero vis ignea responderet;
 (Ignea si modo vis illis, vigor igneus insit)
 Tam multas cælum flammâs haud ferret; & ipse
 Mundus hic incenso totus flagraret olympo.

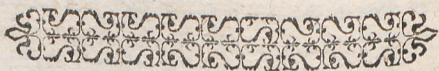
Quo miranda magis tanti est sapientia patris,
 Ordine qui gradibusq; suis ita sidera mira
 Temperie quasi descripsit: spaciūq; cuiq;
 Conueniens dedit: & certa in statione locauit
 Quodlibet: & vetuit positas transcendere metas.
 Illa etiam auscultant non segnia legibus istis:
 Atq; ita cœlestes, miris anfractibus vsa,
 Inter se, asiduo peragunt iterantiq; choreas.
 O quam pulera suis, quamq; ampla palatia Christus, “
 Hoc abiens mundo, cœlesti in luce parauit! “
 Gloria quam nos mira manet, distinctaq; certis “
 Stellarum in morem indicijs! post fata caduci “
 Corporis in cœlo quando astra videbimus infra “
 Nos posita, aspectuq; eius qui condidit ista “
 Omnia, conseruatq; potens, sine fine fruemur. “

Hæc ego dum nuper te inuisere gestio, nostro
 Cum Lauromonte & pueris, Gustauc, per arua
 Frugifera & siluas, interq; tonitrua, nimbos,
 Fulgura, ventorumq; minas in grandine uelut,
 Incæpi meditari animo: qua mane sequenti,
 Ut potui, in bipatens dextra properante pugillar
 Tunc retuli, qua nunc studio maiore polita
 Mitto tibi, velut orta tuis & condita in agris,
 Et tibi propterea summo quasi debita iure.
 Que precor ut vultu accipias dextraq; lubenti,
 Illorum auctorem ut pridem laute atq; benigne
 Excepisse tibi placuit, quod si insuper illa

Perlu.

Perlustrare animo attento non displicet; oro
Dic mihi, num meditans formoso ego talia ruri
Aut peccem aut: rapido male tempore segnis abutar:
Aut aliquem ladam offensum: noceamus cuiquam?
Vel nocuisse velim, aut possim: meritoque repretidi
Aut carpi hic merear? non arbitror. ergo latebras
Ipse suas habeat sibi tam latebrosus Aruncus:
Dum lucem, dum rura mihi camposq; relinquat.

Scriptum Bateuitij in Pomerania
citeriori. Anno 1585.
Nonis Iunij.

IN. CESSATOREM.

Quid stas? quid cessas spacijs inclusus iisdem?
An non quo ulterius progrediaris habes?

- » Extremam nunquam ullius sapientia metam
- » Tangere adhuc potuit, postmodo nec poterit.
- Decrescunt quoq; vel crescunt virtusq; fidesq;
Vtraq; quippe uno nescia stare loco est.
- » Quin rudis euadit qui doctior esse recusat:
- » Qui non fit melior, desinit esse bonus.
- Perge igitur cepto in cursu, nec desice, donec
Vltima sit capiti parva corona tuo.

QVID IN REB. HVMANIS
Magnum,

Rebus

223
Rebus in humanis nil magnum iure putandum est, ^{cc}
Mens nisi, quæ mundo spernere magna potest. ^{cc}

S I S H V M I L I S.

Esto humilis, celsasq; miser non erige cristas. ^{cc}
Depressa exaltat, deprimit alta Deus. ^{cc}

C V M M V L I E R E
Syrophcenissa.

Sum canis indignus fateor: quid enim mea caelestem
Crimina, sunt oculis quæ manifesta tuis?
Quin etiam cane deterior si vermibus æquer;
Agnosco, & victas en tibi dedo manus.
Nec maiora miser mihi vindico; sed neq; sanctis
Æquari cupio Christe beate tuis:
Non peto delicias, non fercula lauta, locumq;
Conspicuum natos inter habere tuos.
Accumbant illi, ut par est, & nectare tecum
Pascantur dites ambrosiaq; tua.
Sint etiam heredes patriorum iure bonorum,
Dummodo sub mensæ sit mihi parte locus.
In tenebris ubi reliquijs, micaq; cadente
Sit mihi fas duram conciliare famem.
Præterea nihil allatro, nisi propria demens
Flagitia, & sordes spurcitiemq; meam.
Sed cupidè tamen è latebris tibi blandior vni.
Respice me clemens, & miserere mei.

C

Fæ

Fac tua dum soboles placidè sopita quiescit,
Qua possum ut fures sedulitate fugem.
Fac scintilla meae fidei te principe crescat,
Et minima ut dici maxima iure queat.
Simq; tuæ maneamq; domus pars paruula quamuis,
Angulus hic minimus vel mihi magnus erit.
Hoc ego si obtineam, nihil ultra optabo; sed uno
Sospite te soppes, diuite diues ero.

DICTVM D. AM-
BROSII.

Sicut amat gluto vitulum porcunice bimestrem,
Mox pinguem ut cupido dente dorare queat:
Sic Satanas natosq; suos, seruosq; beatos
Diligit, aeterno perdat ut exitio.

QVOD AVCTORITAS
SACRARVM LITTERA-
RVM SOLA SIT *Geo-*
trvltis *Q* *ij* *av* *romis* *Q*.

H Y M N V S.

Erroris expers nullus est
In mundo Adami filius.
Ne credulus sis omnibus
Dictis, libris, doctoribus.

Caelo

Coelo licet vel angelus
 Noui quid afferat, caue.
 Codex sacer nam solus hæ
 Exceptione maior est.

Vnæ sacræ te litteræ
 Quidquid docent est Veritas:
 Quidquid iubent Benignitas:
 Quidquid volunt Clementia est.

Quidquid probant id optimum;
 Quod improbant est irritum.
 Quod pollicentur deniq;
 Ipsissima est Felicitas.

Sed non cerebri somnia
 Sunt inferenda huc proprij.
 Promenda non hinc dogmatum
 Coacta fulcra inanium:

Referenda sed sunt, Veritas,
 Et explicans locum locus,
 Sancto inuocato Spiritu,
 Docili & pio que suggerunt.

Secus legens, affectuumq;
 Hinc dira promens spicula,
 Araneo nil discrepat,
 Rosa cui salubris toxicum est.

Api potius quam æmulus
 Tu suge mella hinc enthea,
 Vinciq; prorsus nescia
 Tibi veritatis prodiga.

Namq;

Namq; autor huius Codicis
Iehoua mundi conditor,
Paterq; benignissimus,
Gregiq; custos paruuli,
Sine fraude solus Veritas,
Sine sordibus Benignitas,
Sine casibus Felicitas
Fuit, est, eritq; in secula.

SILENTIVM VERITATIS.

Si miser est princeps nemo cui dicere vera
Sustinet, ut GORDI sepe gemebat ANVS;
Eheu quam paucos aut nullos pæne beatos
Ostendunt reges secula nostra tibi!

PRÆMIA PRÆCEDIT
LABOR.

Vt nulli eueniunt crudo sine Marte triumpho:
Vt palmam optanti meta tenenda prius:
Vt nulla est messis, versa nisi vomere terra:
Vt nulli merces contigit ante operas.
Sic quoq; virtutum poscenti præmia, nunquam
Desurgendus erit, qui parat illa, labor.

RABIES ET POENA TY-
RANNORVM.

Vt vini assiduis potoribus, illa bibendi
Tæda intemperies vini non sedat amorem;

Quan-

Quando sitim exaeuit potius: sic quando tyranni
Sum semel innocuo aspersi tinctiq; piorum
Sanguine; quotidie magis inflammantur, ut illum
Gustatum sitiam magis, ardescantq; bibendo.
O infelices! tempus nam talibus instat,
Quo vomere ingluuie sibi tanta ingesta repente
Cogentur trepidi: aut cruor isto ventre teneri
Impatiens, stomachumq; illis & viscera rumpet.

MORS CVR COMMVNE ITER
omnis carnis à S. scriptu-
ris dicta.

Omnis iter carnis mortem Scriptura vocauit,
Hoc quod iter cunctis sit inuitabile, carne
Humana indutis, seu sint iuuenesue senesue,
Serui seu domini, dites inopesue coloni.
Nil refert. quisq; ergo via se preparat isti,
Dum licet & fas est: eiusq; viatica, firmam
Inuictamq; fidem, & mentem, quæ conscia recti
Sit sibi, postpositis nugis, rebusq; relictis
Omnibus, auxilio sancti sibi flaminis, acri
Acquirat studio. nihil illo triste parato.
Contra autem nihil horrendum magis esse, legue, ^{cc}
Audiriue potest, hominem quam viuere cœcum ^{cc}
Talibus in cœptis, studiisue, aut deniq; nugis, ^{cc}
Ut si fata vocent subito, non audeat iisdem ^{cc}
In cœptis studiisue mori, & se sistere Christo, ^{cc}

Ad sublime illud, miranda in luce, tribunal
Quod nulli subterfugere aut vitare licebit.

PARODIA HORATIANA.
EPOD. VI.

OVile quid pauperculum vexas canis,
Imbellis aduersum lupos?
Cur idem in acres euomis canes minas,
Eiusdem ouilis vindices?
Quin mox remorsuras laceassis aut tigres,
Vulpeculasue subdolas?
Quarum vel aspectu unico obmutesceres,
Cauda sub aluo condita.
Nedum experiri dentium vel unguium
Vim prorsus efferam queas.
Nam cum tremenda voce complesti omnia,
Mox buccas offe voras.
Cauē, caue. namq; in canes asferrima
Tales Iehouæ est ultio.
Qui voce magna turgidi mordent nihil
Se præter ipsos inuidi.
Vrsi & Leones interim ut crudelius
Agnos inultos deuorent.

PARODIA.
EPOD. VII.

Quoquo furenter ruitis? aut cur dexteris
Stringuntur enses fulgidi?

Paru-

228
Parumne passim Christiani sanguinis
Fusum est locis in plurimis?
Non ut perennem ex arcibus Bizantijs
Germanus hostem pelleret:
Papæue in ipso ceu sinu Germaniæ
Vim seuientem auerteret.
Sed ut, secundum vota Turcorum & Papæ,
Sua hæc periret gens manu.
Neq; hic apris mos nec fuit serpentibus,
In dispares solum feris.
Rabiesne uasana, an rapit fatum acrius,
An noxa? quid sit dicite.
Silens. & ora pallor albus occupat:
Animiq; percussi stupent.
Sic est. acerba fata Germanos premunt:
Verbiq; contemptus sacri
Ingratus: & doctrina vitæ dissona:
Spretusq; martyrum cruor
Tot innocentum, quo velut terra ebria
Rursum nocentes euomet.

PRECES ACAD.
Rostochiensis in congressi-
bus Philosophicis.

CHRISTE Deus, fons doctrinæ, sapientia mundi
Vnica, siderea profers qui largus ab arce
Notiti-

Notitiam patris æterni, vitamq; perennem:
Solutus & ingenuus, patronus amabilis, artes,
Cumq; scholis urbes & templa domosq; tueris.
Quis tibi pro summis dignas persolvere grates
Muneribus queat? inter nos oracula verbi
Cœlestis vera quod cum pietate tueris.
Quod cœtum exiguum, qui te reuerenter adoret,
Et tua iussa colat nostras tibi colligis inter
Reliquias: miseræ post dura pericula vitæ
Cui tribuas patrij purissima gaudia celi:
Quod linguas artesq; bonas, Respublica quarum
Subsidiis eget, in summo iam flore locatas
Conseruas, cumulasq; nouis bonus incrementis
Quotidie: Roseaq; adeo quod mitis in urbe
Hospitium studijs gratum concedis: ut acta
Olim in Sidonia sedem victumq; dedisti
Thesbite, cum tota fame ludæa periret.
Et quamuis plures mereantur crimina poenas;
Quod dextræ tamen alma tuæ nos protegit umbra:
Vincit & immensum nostros tua gratia lapsus.
O soboles patris æterni dulcissime Iesu,
Imbue tu viuo pectus glaciale calore,
Vt tibi pro tantis præconia debita donis
Perpetuò dicant. studiorum protege lucem
Accensam, rectæ quæ norma & regula vitæ est,
Qua sine Cimmerijs plena essent cuncta tenebris.
Tu doctrinæ hostes cohibe, seu fraude dolosa

Seu vi

Seu vi barbariem accelerent, Sophiæq; ruinam,
 Tu rege curriculum mortalis flebile vitæ
 Luce Deus verboq; tuo, ductuq; perenni
 Flamini aetherij, quem mens studiosa sequatur,
 Speratam donec liceat contingere metam.
 Quin etiam hos iuuenes tota tibi mente dicatos,
 Vsbus et Sophiæ cupidos seruire ministros,
 Siue operam illorum schola, siue Ecclesia poscat;
 Quisq; adeo nunc laureola de fronde coronam
 Ipsa parat Sophiæ, promissi numinis aura
 Tu rege, nobiscum ut faciant dicantiq; per orbem
 Plurima grata tibi, sanctæq; salubria genti,
 Imprimisq; tuas tantum spectantia laudes,
 Cui sit perpetuis intermina gloria sacris.

IN MESSE PLVVIOSA.

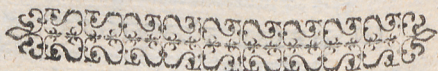
Quid sibi tot pluiæ, toties quid flebile cœlum,
 Quidq; voluit tristes tot sine sole dies?
 Vis dicam? nolunt homines sua crimina flere:
 Cœlum hinc continuas diffluit in lacrymas.
 Hinc segetes modo tam lætæ sternuntur: et anni,
 Agricolaq; unâ spes quasi strata iacet.
 Hinc ostensa Deus pridem, iam retrahit orbi
 Ingrato parca munera larga manu.
 Si plagam ante sapis, cœli ut tibi desinat imber,
 Cum lacrymis humiles, ô homo, funde preces.

C S

VERA

VERA SAPIENTIA
A DEO EST.

» **A** solo sapiente Deo sapientia vera
» Atq; salutaris, non aliunde venit.
» Stulticia est stulti insipiens sapientia mundi.
» Fallitur & fallit qui sapit absq; Deo.
Hac neglecta igitur, cupida illam mente sequamur.
Nam satis in Christo qui sapit, ille sapit.
Nec tamen iccirco linguas spernamus ab artes,
Munera quas magni sat patet esse Dei.
Quis sine nec Christi florere Ecclesia, nec pax
Hic homines inter certa vigere queat.
Verum illis semper sic inuigilemus, ubiq;
Sit tamen ut vera nil pietate prius.

MEMORIÆ
IOANNIS SAMBVCI
Medici & historici Cæ-
sarij. V. CL.

ΘΥΜΕ ΒΛΕΨΟΝ ΑΝΩ.

Quantus in historia Crispus, medica arte
Machaon,
Silius in versu, rerum experientia Vlysses
Multa.

Multarum atq; usu : tantus fuit vnus in istis
 Omnibus Hungariae viuis morientis ocellus,
 Ille palatinos inter vel prima clientes
 Gloria Sambucus, binisq; fidelis Achates
 Caesaribus. patri, cui Maximus Æmilianus;
 Et nato; cui consilij vis auxiliijq;
 Nomina de primo tribuit deducta Rodulpho.
 Quin celebres inter nostro celeberrimus aeo
 Historiæ Augustæ scriptor, dominusq; librorum
 Et monumentorum veterum quasi prodigus, illud
 Publica si utilitas sibi posceret. id quod ubiq;
 Chalcographi, doctiq; viri, chartæq; perennes
 Vociferantur, & eximium sibi laudibus æquant
 Patronum hunc, tam magnificum, & nullius auarū,
 Occiduum præter tempus, studiumq; iuuandi
 Ornandiq; bonos. quod quanto hoc rarius aeo est;
 Tanto etiam laus Sambuci præclarior esse
 Censenda est. cum præsertim cumulauerit illam
 Virtutum mater pietas, studiumq; placendi
 Parendiq; Deo. sine quo sunt omnia nuge “
 Rebus in his creperis passim quas vulgus, & illi “
 Non multum absimiles spectant, mirantur, adorant. “
 Nequicquam. quid enim sat firmum talibus insit? “
 Quid stabile? ante suum pereunt quæ sæpius ortum. “
 Aut florem ante cadunt, aut saltem protenus ipso “
 Vix nato cum flore iacent. Velut omnia Lunæ “
 Supposita instabili nutant trepidantia motu,

Inter

Intentantq; vices rebus simul omnibus, almo
Quas tellus fouet amplexu, vel sustinet orbe.
Æquali donec mors demetat omnia falce,
Mors tro Æaciden, mors rastros fascibus equans.
Quid solidum in fragili, quid fixum in turbine tanti
Difficis Euripi? sursum tua lumina, sursum
Verte animos, animiq; oculos cordisq; sequaces,
Sambuci exemplo. qui quamuis gente paterna
Nobilis, & dites inter non ultimus esset;
In rebus tamen humanis nil iure vocari
Aut magnum esse sciens, præter nullius egentem
Inuictumq; animum, sibi qui constaret, & illa,
Que plebs magna putat, prorsus contemnere possit;
Sursum oculos animumq; tulit, meliora caducis
Affectans, cupideq; sequens. nec vana sefellit
Spesq; fidesq; virum, gremio telluris amico
Has qui reliquias, patriæ potioris amore,
Deposuit, mentemq; polo, dum rursus utrumq;
Copulet ille dies, quo fracta & diruta mundi
Omnia restituet prisco renouata vigori
Auspicio meliore Deus, mundi ille Monarcha
Vnicus & verus, qui regibus imperat ipsis.
Hic desiderij, hic votorum quisq; suorum
Compos erit, solidisq; bonis in pace fructura
Non ullis vicibus, fatouæ obnoxius ulli.

so

so

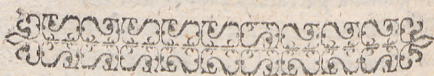
ⓄEQ-

Θ Ε Ο Φ Υ Λ Α Κ Τ Ο Σ

ἁγάπης.

Bonniadae patriam cum proditione subactam
 Cepissent nuper Paparum à parte cohortes ;
 Mox etiam eximium Christi pietate ministrum
 Praecipitem, & manibus pariter pedibûq; ligatum
 Merserunt Rheno; Papis qui mitior ipsis
 Excepit placidè vinctum, & iam pondere mersum
 Corporeo fuit primò, & mox rursus in altum
 Extulit, imposuitq; vado, vinculisq; solutum
 Sustinuit placidis undis: placidoq; natantem
 Margine suscepit madidumq; & pane rigentem,
 Eneclumq; gelu. quem sic miseratus anhelum
 Igni aliquis placidè admouit, viresq; misello
 Restituit, rursusq; dato vestiuit amictu.
 Sic ille incolumis, vitaq; in morte retenta,
 Mirandum, in patriam redijt, non profrus tonæ
 Dissimilis, multusq; pijs è morte receptis.
 Hinc discat Bromius, discant hinc omnia Papæ
 Mancipia, & Satanas ipsis se tendere tantis
 Frustra odijs contra Christum, Christiq; ministros,
 Imbellemq; gregem. vincet nihilominus ille,
 Mergi equidem patiens, submergi nescius ullis
 Ipsius Oceani aut Rheni vel Tibridis undis,
 Ille ingens victor mundi, qui victus ab ipsa
 Clade redit victor: circum Alcæa triumphos
 Ducet

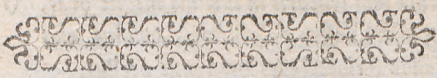
Ducet & erecto crucis ipsa in strage tropæos
Inuito Papa & Satana sua regna tenebit.

IN CAPVT VRSI,
ET QVATVOR PE-
DES VRSINOS,
Rostochij valtris Nouæ por-
tæ affixos.

Quid sibi vult vrsi caput hoc, dētesq; minaces?
Quid fauces patula? quid circum quatuor
Hirsutiq; pedes, armatiq; unguibus uncis? (auri
Hoc illud portentum ingens, quod maximus ille
Rex Danaūm socero nuper transmisit alendum
In ludos & Rhosiacæ spectacula plebis.
At ille impatiens ludi cum frangere clathros
Auderet; passimq; fremens percurreret urbem,
Fulmineoq; vagus nonnullos dente feriret:
Tum vero dux magnanimus, populiq; saluti
Intentus mage quam ludis, bonus VD ALRICVS
Vi iugulari illum voluit, ne dente vel ungue
Terri.

Terribili cuiquam post formidabilis esset.
 Sic ergo his portæ valvis bipatentibus hæret
 Grande caput, siccisq; oculis atq; auribus hirtis
 Illepidum : linguamq; nigram de faucibus atris
 Exserit, & rictu patulum os diducit inani.
 Stant unguis circum ariduli, clavisq; subacti
 Dedicere minas unâ cum dentibus ipsis.
 Macte animo hoc princeps. fortis te dextra lehouæ
 Protegat in florem patriæ, ut tua cuncta pericla,
 Euentuq; pari damna & monstra omnia vincas.

IN SPERMOLOGVM.

Spermologus quidam insipiens & barbarus ipse
 Immerito carpit meq; measq; scholas.
 (Nam præter quam quod pulvis, mala gratia,
 Et grassi istius præmia sunt operæ: (phtheires,
 Hoc etiam huic ludo est proprium, ut tutoris egenus
 Subiaceat Momis saucius innumeris)
 Idq; scyphos inter, cerebri cum feruet acumen,
 Et sunt qui cupidè talia ferela probent.
 Qui sit, qui fuerit, potui resciscere nondum.
 Verum ubi resciero, væ tibi spermologe.

L E-

IN IOAN. GLANDORPII ONO-
MASTICVM Romanum.

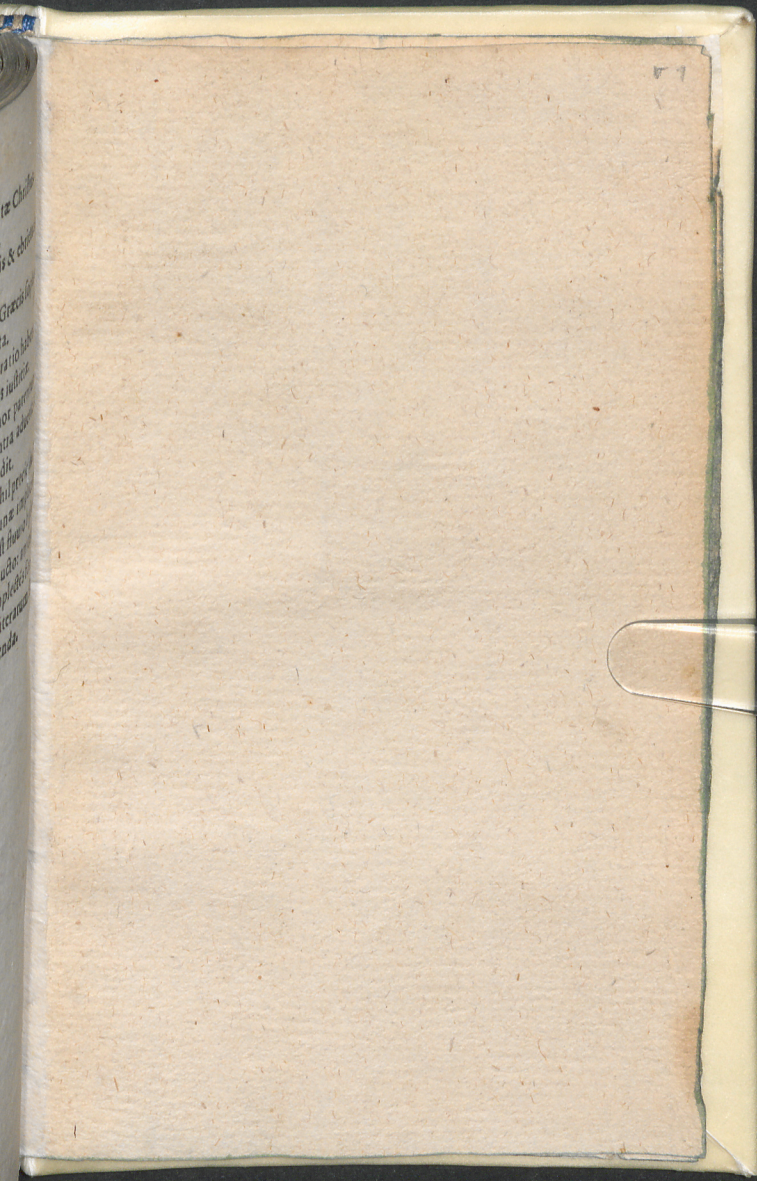
Quantus in historia fuerit Glandorpius olim
Romulidum imprimis; Glandorpius ille fidelis
Saxonice & felix Chiron Phœnixque iuuentæ;
(Sed Phœnix Christo addictus, Chironque beatæ
Semita cui patuit Centauro imperuia vitæ)
Et vino validoque illo res ipsa docebat,
Cum laudis præco illius foret ipse Melanthon:
Cui tanto placuisse viro vel maxima laus est.
Nec monumenta tacent nunc postuma, pluscula quo-
Obruta iam tenebris in luminis intulit oras, (rūs
Atque infert nostro polyhistoris æmulus ævo
Iuliodos Reinecciades vernantis ocellus.
Cui tu perpetuas isto dic nomine grates,
Et gratus frueri amborum sospesque labore.

LECTORI CUI-

C V N Q V E.

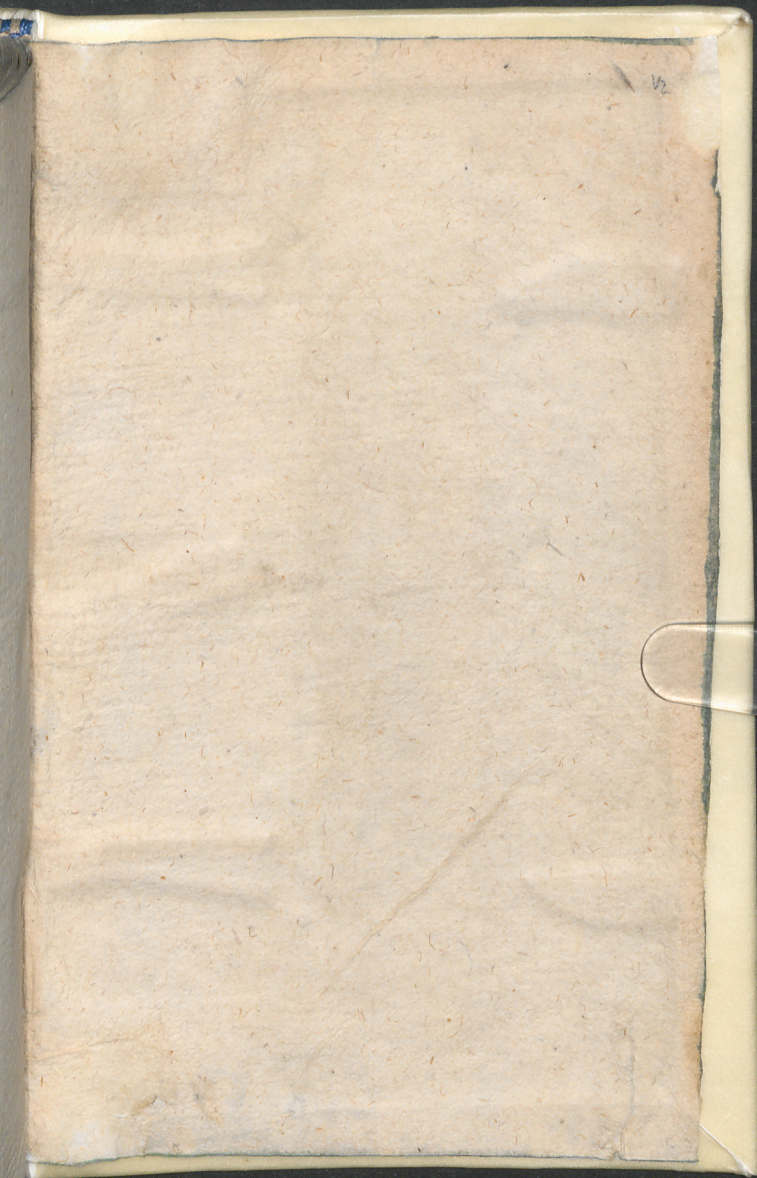
Si tibi non flagris mens conscia vapulet ante,
Non est quod metuas hinc tibi flagra. Vale.

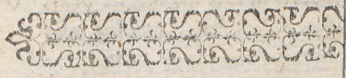
...ze Ch...
...e...
...G...
...a...
...r...
...n...
...a...
...d...
...h...
...n...
...f...
...u...
...p...
...t...
...n...

77

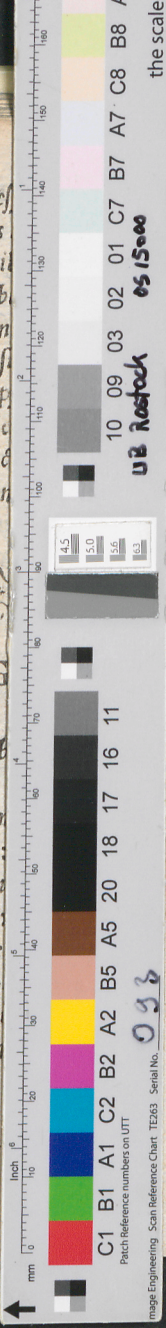

Terribili cuiquam post formidabilis est,
Sic ergo his portæ valuis bipatentibus
Grande caput, siccisq; oculis atq; auribus
Illepidum: linguamq; nigram de faucibus
Exferit, & rictu patulum os diducit in
Stant unguis circum ariduli, clavisq; sunt
Dedidicere minas unâ cum dentibus ipsius
Masse animo hoc princeps. fortis te de
Protegat in florem patriæ, ut tua cuncta
Euentuq; pari damna & monstra omnia

IN SPERMIOLOGO

Spermologus quidam insipiens & b
Immerito carpit meq; measq;
(Nam præter quam quod puluis, m
Et graßi istius præmia sunt operæ:
Hoc etiam huic ludo est proprium, ut t
Subiaceat Momis saucius innume
Idq; scyphos inter, cerebri cum ferue
Et sunt qui cupidè talia ferela pro
Qui sit, qui fuerit, potui resciscere no
Verum ubi resciero, vix tibi spern

232.